

CAPUT PRIMUM
DE COLLATIONE EX JURE VETERI.

§. 1.

Millis variis significatibus, quos exhibet STRYKIUS a) rem ipsam à definitione aggredior. Diversæ collationis extant descriptiones. Plures congesserunt BRUNNERUS b), & STRYKIUS c). Inter reliquas, *juri veteri congruenter*, placuit, quod sit *actus, quo EMANCIPATUS REM PROPRIAM à vivo patre, cui succeditur, PROPECTAM, eive aliàs à suis acquirendam, in communem hæreditatem infert, ut banc re propriã adauctam, cum SUIS pro æquis partibus divisam participet.*

a) *In tract. de success. ab intest. Diss. IX. Cap. 1. §. 1.* b) *In tract. de collat. bon.* c) *Cit. loc. §. 4.*

§. 2. Prætor, ne dando bonorum possessionem *emancipatis*, duplici injuriã suos afficeret: idèd illos jussit conferre omnia, quæ patri, emancipatione non factã, acquisivissent: non à *vivo patre* solùm profecta; sed & labore, donatione, aut aliundè quæsitã. Etiam si *propria* enim bona re ipsa essent, prætor tamèn simulabat emancipationem non esse factam. Hinc ea, tanquam *patri acquisita*, in communem hæreditatem inferri volebat, si *emancipati paterna peterent*. Primam itaque collationis literam posuit prætoris sollicita manus.

§. 3. Enimverò *sui olim* nisi successionis necessitas à testatore remissa esset a), statim ipso jure, b) parentum erant hæredes domestici, & quidèm inviti c), bonorum parentalium *veri minores* d). Beneficio abstinendi à prætore dato e), nihilominùs ipso Jure subtili erant *sui hæredes*, etiam *ignorantes* f).

a) *L. 69. ff. de hæred. instit. L. 12. ff. de cond. inst.* b) *L. 1. §. 7. ff. de quis omiff. caus. L. 14. ff. de suis & legit. hæred.* c) *§. 1. ff. de hæred. qual. & diff.* d) *§. 2. ff. dict. tit. L. 11. ff. de Lib. & postb.* e) *L. 57. pr. ff. de hæred. qual. & diff.* f) *§. 3. ff. de hæred. quæ ab intest. defer.*

§. 4. Emancipatione evanuit *jus sui*, seu *suitatis* a), eique adnexum *jus familiæ*, agnationis, successionis *civilis* b). *Propria* indè nata familia est c). *Sui* intuitu patris effecti sunt *extranei* d), qui proin impunè ab hæreditate poterant à patre excludi e). Ardua res? duræ legum 12 tabb. positiones! his ne parentes, malignè circã proprium quandoque sanguinem, spretã naturali æquitate, quæ liberis paternam addicit hæreditatem f), ferentes judicium, abuterentur, æqua prætoris humanitas consuluit *emancipatis*; dum eman-

emancipationis effectum sustulit quoad successionem, deditque legum tuendarum causâ bonorum possessionem g), quæ re ipsa à successione civili non est aliena b).

- a) *Leysr in medit. adff. sp. 369.* b) §. 6. *ff. quib. mod. jus p. p. solv.* c) *L. 195. §. 2. ff. de Verb. sign.* d) §. 3. *ff. de hæred. qual. & diff.* e) §. 3. *ff. de exhæred. Lib.* f) *L. 7. pr. de bon. damn.* g) *L. 6. §. 1. ff. de bon. poss. Funct. §. 6. ff. de hæred. quæ ab int. def.* h) *L. 1. 2. 3. ff. & §. 1. ff. de bon. poss.*

§. 5. Amittebat emancipatus *suitatis jura*, tanquam *civilia*; retinebat tamen *jura filiationis*, ut *naturalia*, nullâ juris civilis autoritate corrupenda a). Quam ob rem prætor *æquitate* hæc *naturali* motus, dando bon. poss. id efficiēbat, ut rescisso testamento paterno, emancipati perindè, ac si in potestate patris, tempore mortis, fuissent, bonorum parentalium participes fierent.

- a) *L. 2. §. 1. ff. de usufr. ear. rer., §. ff. de leg. agn. tut. L. 4. ff. si tab. testam. null. extab.*

§. 6. Filiifamilias, in patria potestate degentes, olim nihil habebant proprii; sed omnia, quocunque titulo acquisita, ad arbitrium *patris* tradidit lex Romuli a). Emancipati è contra, qui non solebant dimitti nudi b), *sibi* acquirebant, quidquid in emancipatione, aut post eam nanciscebantur c). Quodsi itaque, testato mortuo patre, filius emancipatus bonorum possessionem contra Tabulas impetraret, & unâ cum hæredibus *suis* ad hæreditatem paternam admitteretur, eveniret; quod *suorum* hæredum portiones diminuerentur; ac indè summa nasceretur injuria, & inæqualitas; dum emancipati participabant partem eorum, quæ *sui* acquirebant Patri; *sui* verò de acquisitis ab emancipatis participabant nihil. Verùm hanc *injuriam*, & *inæqualitatem*, ut evitaret prætor, sollicitè, providèque agebat; dum emancipatos jussit conferre omnia, quæ alioquin, si in potestate retenti essent, patri acquisivissent.

- a) *L. 6. Cod. de bon. quæ Lib. Heinec. antiquit. Roman. §. 1. ff. per quas pers. cuiq. acq.* b) *L. 17. Cod. b. L. 31. §. 2. & L. ult. ff. de donat.* c) *§. 2. ff. per quas pers. cuiq. acq.*

§. 7. Nec ità statuendi prætori deerat ratio. Cum manifestam habeat *æquitatem*, ut *SUA* quoque bona conferant, qui appetunt *PATERNA* a): ne emancipati *interventu incommodo afficiatur is, qui in potestate est* b). Ita enim, & vix aliter, indultâ bonorum possessione, ad æquitatis amissum, reducenda erat emancipatorum cum *suis* successio; dum prætor *eis* conferri voluit, quibus aliud *formâ juris auferri* passus est: sic *bis solis* subvenit, quos, & quatenus suo *edicto lesit* c).

- a) *L. 1. pr. ff. b. b) L. 1. §. 5. ff. b. c) L. 1. §. 3. & sqq. L. 10. ff. b. L. 1. §. 13. & 14. ff. de conjung. cum emancip. Lib. ej. §. 8.*

§. 8. Præcautè emancipatos adjuvit prætoris consilium, quo non à testato unice in bon. poss. contra Tabulas; sed & ab intestato in bon. poss. unde liberi, scitè introduxit eos a). Uterque tamen casus, nisi fiat collatio, ejusdem injuriæ, & periculi plenus est. Hinc uni non magis, quam alteri, lex dicta videtur b); quamvis lex prima pr. ff. h. solius possessionis contra tabb. meminerit; dum id ibi exempli causâ factum esse patet ex subjuncto L. 1. §. 1. ubi generalitèr scriptum: *inter eos dabitur collatio, quibus possessio data est.* Cui addas, velim: si concurrant termini habiles; ne crisis fiat L. 9. Cod. h.

a) L. 1. §. 2. ff. si tab. testam. nul. ext. und. Lib. b) L. 3. §. 6. ff. b. in verbis: **INTESTATUS, VEL TESTAMENTO FACTO.** L. 20. §. 1. de bon. poss. cont. tab. Wissenbach. Disp. 12. V. 2. n. 6. Muller. ad Struv. exercit. ad ff. 37. §. 23.

§. 9. Conferebant prisco jure **EMANCIPATI**, si eodem possessionis jure unà cum **SUIS** de paterna hæreditate prætoris beneficio participarent. Hinc collationis necessitas obtinuit olim. I. Inter emancipatos, si (1) succederent cum suis a). Hi enim emancipatorum interventu injuriâ afficiebantur, inæquali utebantur jure b); ideòque collatio fiebat, etiam si primò filius emancipatus, & proprii ejus liberi, in potestate avi retenti, ope bon. poss. simul succederent c). Aut secundò in locum emancipati primò gradus, succedant emancipati nepotes d). Hi nepotes conferunt quidem; sed cui? aut patruo, aut hujus liberis; si neptis dotata, & emancipata, sola ex patre prædefuncto existit e); si verò cum tali nepte, concurrat nepos suus ex eodem patre, fratri soli f) confert. Illo enim in casu patruo: in hoc solùm infert incommodum fratri. Itaque conferendum est ei, quocum bon. poss. capitur g). Aut tertio alio modo sui juris effecti h).

a) L. 3. §. 3. ff. b. b) Vid. supra §. 6. & 7. c) L. 1. §. 13. ff. de conj. cum Emancip. Lib. Zoes. ad ff. n. 2. eod. d) L. 2. §. 6. & 7. L. 3. §. ult. L. 5. & 7. ff. b. L. 1. §. 2. & 3. ff. de dot. coll. e) L. 1. §. 3. ff. de dot. coll. f) d. L. 1. §. 2. g) L. 3. §. 6. b. h) L. 1. §. 6. ff. de bon. poss. cont. tab. junct. L. 1. §. 1. ff. b.

§. 10. E contra fluit inde, quod (A) emancipatus non conferat emancipato a). Horum enim alter alterum haud afficit injuria b); inter se pares sunt; dum quidquid quisque eorum acquirit, soli acquirenti cedit c). Per consequentiam tamen fit emancipato quandòque collatio d). Nec (B) suus emancipato; nec (C) suus suo. Nam sui erant jure civili hæredes: prætoris beneficio haud indigi e); proprii habebant nihil. Profecititia, quæ habebant, non erant propria, divisioni simplici magis, quam collationi obnoxia. Conferre verò debebant propria, ut possent obtinere paterna d).

a) L. 2. §. 5. ff. b. ubi: **UT EMANCIPATI, QUIA INVICEM NON CONFERUNT.** L. 1. §. 24. ff. L. 6. 9. Cod. h. Huber. ad ff. §. 5. b. b) L.

1. §. 5. ff. b. c) *Christin. V. 4. dec. 2. n. 4.* d) *Per L. 1. §. 16. ff. de conjung. cum Emanc. Lib. QUÆ LEX, CUM LOQUATUR DE SPECIALI CASU, UBI EMANCIPATO CONFERTUR PER CONSEQUENTIAM PROPTER PERSONAM SUI FRATRIS, NON OBSTAT THESI GENERALI: QUODEMANCIPATUS NON CONFERT EMANCIPATO. Videsis latè Berger. resolut. leg. obstant. 21. l. b. & Wissenb. V. 2. Disp. 12. th. 4. ff. b.* e) *Vid. §. sq.* f) *L. 1. pr. ff. b.*

§. 11. Si (2) succederent *prætoris beneficio*; adeo ut, suo, antè bon. poss. acceptam, obeunte, ejus hæredi non conferat *emancipatus a*). Illi enim soli suppetias præstitit prætor, cui *edictum suum fatale erat b*). Quam ob rem præter recensitos, in Spho priori descendentes, à collatione ulteriùs exempti erant (D) *ascendentes*. Horum enim plures succedere simul vix poterant olim, quo *filiis sui bona, matre exclusâ, capiebat pater jure peculii*. In *emancipati bona successio erat succedanea, ut mater, patre non existente, prius succederet ex Scto Tertulliano*. Postea eodem Scto cautum est, ut ascendens cum descendente v. c. mater, & soror defuncti simul huic succederent *c*); sed hæc successio non fundat collationem, cum sit ex *jure civili*; non *prætorio*. Quid? si ascendentes succederent *ex testamento*; tunc utique conferebant? nequaquam: tum, quia collatio olim fiebat tantum *ab intestato d*): tum, quia in ascendentibus cessat collationis ratio; cum quod ad eos nulla subit injuria. Quilibet enim eorum *sibi ipsi* acquirit omnia *e*). Tandem, (E) *collaterales*, & (F) *extranei*; ubique nullâ collationis ratione existente *f*) Si (3) succederent *eodem possessionis jure*; nullus hinc locus erat collationi, si alter *civili*, alter *jure prætorio*, hæreditatem petebat *g*).

a) *L. 1. §. 8. ff. b.* b) *§. 7. Dissert.* c) *§. 3. J. . L. 2. §. 15. ff. L. 2. Cod. de Scto Tertul. L. 4. Cod. de bon. quæ Lib. . L. 10. ff. de suis & legit. hæred.* d) *Vid. §. sq. requis. III.* e) *Zoes. ad ff. n. 4. b.* f) *Wissenb. cit. loc. th. 4.* g) *L. 1. §. 1. L. 6. L. 10. ff. b. L. 20. §. 1. de bon. poss. cont. tab. Stryk. de success. ab int. Diss. II. Cap. 2. §. 3.*

§. 12. Obtinuit collationis necessitas. II. In hæreditate *paterna*, cujus respectu habito *sui* erant *emancipatis* oppositi. Cum è contrâ *fæminæ suos* non haberent hæredes *a*): patet ratio; cur in hæreditate *materna* cessaret collatio. III. In successione *ab intestato b*). *Emancipatus* veniens ex *testamento*, sive titulo *institutionis c*), sive *jure legati d*), non conferebat. Nam prætoris beneficio non adjunctus; sed patris *judicium* meritus, ex hujus *provisione* succedebat *e*); *provisio* autem hominis est, *legis provisione*, potentior *f*) Potuit pater *suo* adungere *extraneum*, quidni & *emancipatum*? qui, quatenus *testamento* vocatus, venit, ut *extraneus g*). Quod & *juris* erat, etiamli (A) *testamentum* lite *inofficiosi* perlatâ pro parte foret *rescissum b*), aut (B) *filius* suus

suus exhaeredatus, aut (C) pro minore, quam dimidia parte, hæres scriptus esset. Iniquè enim tunc exigi collatio videbatur ab emancipato, propter quem impetratâ bon. poss. *suus amplius hæreditate paternâ habiturus est i*); nisi pater, ne collatio fieret, *supremis judiciis caverit k*). Hinc regula olim fuit generalis: *ex testamento veniens non confert, nisi præceperit illud testator.*

- a) L. 4. §. 2. ff. de bon. poss. cont. tab. b) L. 1. L. 2. 3. 9. 10. Cod. b. L. ult. Cod. comm. utr. jud. c) L. 1. §. 6. ff. b. d) d. L. 1. §. 7. e) L. 39. §. 1. ff. fam. ercisc. f) L. 1. §. 6. ff. b. L. ult. Cod. de pact. conv. g) *Christin. V. 4. dec. n. 4.* h) L. 6. ff. de dot. coll. L. 20. §. 1. ff. de bon. poss. cont. tabb. i) L. 1. §. 4. ff. b. L. 20. §. 1. versu & **HOC SIT CONSEQUENS ILLI** &c. ff. de bon. poss. cont. tabb. k) L. 1. Cod. b.

§. 13. IV. Voluit prætor in collationem venire omnia bona, quæ, *si emancipatus in potestate mansisset, patri acquisivisset*: id est, bona omnia, peculio Castrensi, & quasi Castrensi solis exceptis a): cum hæc in potestate etiam existentibus forent præcipua b); ideoque jus inæquale non ponunt. V. fiebat collatio, factæ læsioni conformiter. Si igitur emancipatus suo abstulit dodrantem; pro dodrante tantum conferebat. Prætor namque succurrebat eis, quos, & quatenus suo edicto læserat; non ultra c). Cuncta ita conferre debebat emancipatus; licet minus reciperet ex hæreditate: cum in ejus potestate esset omittere bon. poss. d). Hinc & dotem olim filia; si bon. poss. peteret e). Diversum erat in filio, qui dotem filia suæ dedit: utpote quæ transit in proprium **FILIÆ patrimonium** f). Quemadmodum collatio non erat in actionibus, quæ vindictæ potius, quam pecuniæ persecutionem, pro objecto habebant: unde quis non fiebat ditior g).

- a) L. 12. Cod. L. 1. §. 15. ff. b. b) D. L. 1. §. 15. L. 52. §. 3. pro soc. L. ult. Cod. b. c) L. 1. §. 3. & 4. ff. b. L. 1. §. 13. ff. de conjung. cum Emanc. Lib. d) L. 2. §. 5. ff. b. e) L. 1. ff. de dot. coll. f) L. 4. ff. b. L. 3. §. 5. ff. de minor. L. 53. ff. fam. ercisc. g) L. 2. §. 4. ff. b.

CAPUT SECUNDUM.

DE COLLATIONE EX JURE NOVO.

§. 14. Jura legislatorum vicissitudinem patiuntur. Addit alter inventis: alter detrahit; tertius nova inducit. Contigit id præcipuè circa *collationis jura*, quæ hic aucta: ibi mutata; partim Jctorum interpretatione: partim principum rescriptis: alibi nova à D. Imperatore Justiniano introducta. Nam nisi *suus* olim *bon. poss. petiisset*; collatio ab emancipato exigi non potuisset. Magis tamen sentit Scævola a). *Ut: quemadmodum pro parte hæreditatem retinet jure eo, quod bon. poss. petere posset, ita & conferri debeat. Utique injuriam per eam patitur suus.* Hinc licet non verba; edicti tamen ratio, collationem suadebat.

- a) L. 10. ff. b.